

Päiväys
30.9.2024

Diaarinumero
353/03.04.04.04.19/2023

JULKINEN KUULUTUS

Vaasan hallinto-oikeuden päätös ympäristönsuojelulain mukaisessa valitusasiassa

Kuulutuksen julkaisupäivä Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla

30.9.2024

Päätöksen tiedoksisaantipäivä

Hallintolain 62 a §:n 3 momentin mukaan päätöksen tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä julkaisemisajankohdasta.

Päätöksen tiedoksisaantipäivä on **7.10.2024**.

Asia

Vaasan hallinto-oikeuden päätös 30.9.2024 nro 1261/2024, valitus ympäristölupa-asiassa, Biokaasulaitoksen ympäristölupa, Lumijoki

Luvan hakija

Heikki Sutela

Kuulutuksen ja päätösasiakirjan nähtävilläpito

Tämä kuulutus ja päätösasiakirja pidetään nähtävillä 30.9.2024 – 6.11.2024

Vaasan hallinto-oikeuden verkkosivuilla osoitteessa:

<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/index/hallintooikeudenkuulutukset/paatoskuulutukset.html>

Muutoksenhakuohjeet

Ohjeet valituksen tekemiseen löytyvät kuulutetun päätöksen muutoksenhakua koskevasta osasta sekä siihen liitetystä valitusosoituksesta. Valitusaika päättyy **6.11.2024**.

30.09.2024

Dnro 353/03.04.04.04.19/2023

Asia

Valitus ympäristölupa-asiassa

Valittajat

[REDACTED]

Luvan hakija

Heikki Sutela

Päätös, josta valitetaan

Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunta 27.2.2023
(22.2.2023 § 27)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on myöntänyt Heikki Sutelalle ympäristöluvan biokaasulaitoksen toimintaa varten Lumijoen kunnassa tilalla Markkula 436-401-6-18. Kyseessä on uusi toiminta, ja lupapäätös on voimassa toistaiseksi.

Lupa on myönnetty hakemusasiakirjojen ja lupamääräysten mukaiselle toiminnalle.

Lupamääräykset

Yleiset määräykset

1. Biokaasulaitoksessa saa käsitellä vain samalla kiinteistöllä sijaitsevan eläinsuojan ja siihen liittyvän maataloustoiminnan jätteitä sekä hakemuksen mukaisia kasviperäisiä jakeita. Käsittelymäärä saa olla enintään 8 150 t vuodessa.

Laitokselle ei saa vastaanottaa jätteitä muilta tiloilta tai tuottajilta. Toiminnan muuttaminen muualta vastaanotettujen jätejakeiden käsittelyyn vaatii ympäristönsuojelulain 29 §:n mukaisen luvan.

2. Toiminnalla on oltava riittävän asiantuntemuksen omaava vastuhenkilö, joka huolehtii mm. alueiden käytöstä, valvonnasta ja lupamääräysten

noudattamisesta. Vastuuhenkilön yhteystiedot ja mahdolliset muutokset on ilmoitettava valvontaviranomaiselle.

Jätteiden vastaanotto, varastointi ja käsittely

3. Tilalla syntyvän eläinten lannan ja kasvijätteen varastointi ennen reaktoriin syöttämistä voidaan tehdä nitraattiasetuksen mukaisissa lantavarastoissa.

4. Toiminnanharjoittajan on oltava selvillä käsiteltävän jäteraaka-aineen laadusta ja soveltuvuudesta prosessiin. Laitoksella ei saa käyttää jäteraaka-ainetta, jossa on mukana laitoksen toiminnalle haitallisia aineita (esim. lääkeaineet, mädätyksen kestävät taudinaiheuttajat) tai jätteitä siinä määrin, että mädätysprosessin toiminta vaikeutuu, laitoksen ympäristövaikutukset suurenevat tai lopputuotteen hyötykäyttö estyy.

5. Mädätettävän raaka-aineen tasalaatuisuudesta ja tasaisesta prosessilämpötilasta sekä prosessin optimaalisesta toiminnasta on huolehdittava.

Jätteiden viipymän reaktorissa on oltava riittävän pitkä, jotta mädätteen varastosäiliössä ei tapahdu merkittävää jälkikaasuuntumista. Mikäli jälkikaasuuntumisessa syntyy merkittäviä määriä biokaasua, tulee se kerätä talteen.

Lopputuotteiden varastointi ja käsittely

6. Syntyvä biokaasu on hyödynnettävä lämmön tai sähkön tuotannossa. Biokaasua ei saa poikkeus- tai häiriötilanteissakaan päästää sellaisenaan ilmaan, vaan se on kaikissa tilanteissa poltettava esimerkiksi kaasupolttimessa.

7. Ennen mahdollista biokaasun ajoneuvokaasuksi jalostamisen aloittamista on valvontaviranomaiselle esitettävä tarkemmat tiedot kaasun puhdistuksesta, varastoinnista ja käytöstä. Valvontaviranomaisella on mahdollisuus antaa tarvittaessa lisämääräyksiä. Jakelupisteen sijoittamiselle ja toiminnalle on haettava tarvittavat luvat muilta viranomaisilta.

8. Syntyvälle mädätteelle ja siitä separoiduille jakeille on oltava riittävästi nitraattiasetuksen vaatimukset täyttävää, tiivistä varastointitilaa. Varastointitilaa tulee olla vähintään vuoden aikana syntyvälle mädätteelle. Mikäli mädäte varastoidaan sellaisenaan, on nestemäiselle lannoitteelle oltava 8 905 m³ varastointitilavuutta. Mikäli mädäte separoidaan, on syntyville jakeille oltava riittävästi varastointitilaa.

Luvanhaltijan on annettava valvontaviranomaiselle selvitys varastointitilojen riittävydestä ennen laitoksen toiminnan aloittamista.

9. Nestemäisten lannoitevalmisteiden (mädätejännös sellaisenaan ja separoinnin nestejäte) varastointitilat tulee kattaa kiinteällä tai kelluvalla katteella. Kiinteän orgaanisen lannoitevalmisteen varastointitila tulee kattaa tai varastoitava aine peittää siten, että sadevesien pääsy varastointitilaan estetään. Kattaminen on toteutettava ennen lannoitteiden varastoinnin aloittamista.

Selvitys kattamistavasta ja kattamisen toteuttamisesta tulee toimittaa etukäteen valvontaviranomaiselle. Rakentamistoimille on haettava tarvittavat luvat.

10. Mädatteen varastoinnissa, käsittelyssä, kuljetuksessa ja levityksessä tulee noudattaa valtioneuvoston asetusta maataloudesta peräisin olevien nitraattien vesiin pääsyn rajoittamisesta (Vna 1250/2014). Mädatteen kuljetuksissa tulee käyttää tiiviitä säiliöitä. Mädatteen peltolevitykseen tulee olla käytettävissä sen ravinnemäärää vastaava peltoala ja lannoitus tulee suunnitella mädatteen ravinnepitoisuuksien mukaan. Lantakuiviketta ei saa toimittaa tilan ulkopuolelle.

Määräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi

11. Toiminta on kokonaisuudessaan järjestettävä siten, ettei toiminnasta aiheudu ympäristön pilaantumisvaaraa, melu-, haju- tai pölyhaittaa, epäsiisteyttä tai muuta haittaa taikka vaaraa ympäristölle tai terveydelle.

Laitoksen ja sen ympäristön roskaantuminen ja muu likaantuminen on estettävä. Haittaeläinten esiintyminen laitosalueella tulee ennaltaehkäistä. Tarvittaessa suoritettava haittaeläinten torjunta tulee tehdä niin, ettei se aiheuta haittaa ympäristölle.

12. Laitosta on käytettävä ja mädate on varastoitava siten, että toiminnasta ei aiheudu lähiasutukselle hajuhaittaa. Separoinnissa syntyvä kuivajae on siirrettävä viipymättä separaattorilta lantalaan tai kuivikekäyttöön. Toiminnanharjoittajan on varauduttava hajukaasujen käsittelyyn tarvittaessa.

13. Laitoksella on pyrittävä vähentämään jätteiden muodostumista ja hyödynnettävissä olevat jätteet on lajiteltava ja toimitettava hyötykäyttöön. Jätteitä saa toimittaa vain asianmukaiset luvat omaaviin käsittelypaikkoihin. Toiminnassa on noudatettava voimassa olevia jätehuoltomääräyksiä.

14. Laitoksen toiminnasta ympäristöön aiheutuva melutaso ei saa ylittää lähimmissä häiriintyvissä kohteissa päivällä (klo 7-22) ekvivalenttimelutasoa 55 dB (LAeq) eikä yöllä (22-7) tasoa 50 dB (LAeq).

Mikäli melutason arvioidaan ylittyvän, toiminnanharjoittaja on velvollinen tarvittaessa mittaamaan melua sekä ryhtymään tarpeellisiin toimenpiteisiin haitan poistamiseksi.

Paras käyttökelpoinen tekniikka

15. Toiminnanharjoittajan on oltava riittävästi selvillä toimialansa parhaan käytettävissä olevan tekniikan kehittymisestä ja varauuttava tällaisten tekniikoiden käyttöönottoon.

Tarkkailu ja raportointi

16. Hajua on seurattava vähintään aistinvaraisesti päivittäin. Toiminnanharjoittaja voidaan tarpeen vaatiessa velvoittaa suorittamaan luotettavat hajumittaukset ja selvitykset laitoksen toiminnasta syntyvästä

hajusta. Valvontaviranomainen voi tarvittaessa antaa määräyksiä haju- ja muiden haittojen rajoittamiseksi sekä tarvittaessa edellyttää lisärakentamista tai -toimenpiteitä haittojen rajoittamiseksi ja poistamiseksi.

17. Toimijan on vähintään viiden vuoden välein teetettävä käytettävistä lannoitteista (määdete, mädätteen kuiva- ja nestejäte) analyysi, jossa määritetään vähintään sen sisältämä liukoinen typpi, kokonaistyyppi ja kokonaisfosfori.

18. Laitoksen ja siihen liittyvien rakenteiden ja säiliöiden kuntoa on tarkkailtava säännöllisesti. Tarvittavat huollot ja korjaukset on suoritettava viipymättä. Biokaasulaitokselle on laadittava seuranta- ja huolto-ohjelma.

19. Laitoksen toiminnasta on pidettävä käyttöpäiväkirjaa, josta käy ilmi ainakin seuraavat tiedot:

- laitoksella käsitellyn jätteen laatu, määrä (t) ja alkuperä
- syntyneen mädätteen määrä (t), separoidun mädätteen ja syntyneiden jakeiden määrät sekä tiedot mädätteen käytöstä
- tuotetun biokaasun määrä sekä kaasun käyttö ja tuotetun energian määrä
- laitoksen toiminnassa muodostuneiden jätteiden laatu, määrä ja toimituspaikka
- suoritettut tarkkailut ja niiden tulokset
- tiedot ympäristönsuojelun kannalta merkittävistä häiriö- ja poikkeustilanteista
- suoritettut huolto- ja korjaustoimet

Vuosiyhteenveto edellisen vuoden toiminnasta tulee toimittaa valvontaviranomaiselle kunkin vuoden helmikuun loppuun mennessä.

20. Muiden viranomaisten vaatimat asiakirjat, hyväksynnit ja tehdyt päätökset sekä muut valvonnan kannalta olennaiset tiedot on viipymättä annettava tiedoksi valvontaviranomaiselle.

21. Laitoksen käyttöönotosta tulee ilmoittaa valvontaviranomaiselle ennen käyttöönottoa.

Toiminnan muuttaminen ja lopettaminen

22. Toiminnanharjoittajan vaihtumisesta, toiminnan olennaisista muutoksista, toiminnan keskeyttämisestä tai toiminnan lopettamisesta on viipymättä ilmoitettava valvontaviranomaiselle.

23. Toiminnan loputtua alue on saatettava asianmukaiseen kuntoon siten, ettei siitä aiheudu ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Toiminta-alue on siistittävä. Toiminnan päättymisestä on ilmoitettava valvontaviranomaiselle lopputarkastusta varten. Valvontaviranomainen voi antaa toiminnan lopettamiseen liittyviä määräyksiä.

Vaatimukset hallinto-oikeudessa

Valittajat ovat vaatineet, että liikelaitoksen johtokunnan päätös kumotaan ja hakemus biokaasulaitoksen rakentamisesta hylätään. Heikki Sutela on myös velvoitettava korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut.

Perusteluinaan valittajat ovat esittäneet, että noin 150 metrin etäisyydellä suunnitellusta laitoksesta sijaitsee valittajien lähin asuinkiinteistö. Alle 300 metrin etäisyydellä sijaitsee yhdeksän asuin- ja vapaa-ajan kiinteistöä ja alle 500 metrin etäisyydellä noin 20 kiinteistöä. On mahdollista, että toiminnasta aiheutuisi eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:ssä tarkoitettua kohtuutonta haittaa hajun ja melun muodossa. Asiaa ei ole lupaa arvioitaessa tutkittu; on vain viitattu hakemuksen väitteisiin, joiden mukaan haju- ja meluhaitat vähenisivät.

Toiminnanharjoittajan oma hajun seuranta ei ole riittävää. Melusta ei ole asetettu lainkaan tarkkailu- eikä raportointivelvoitteita. Riittävää ei ole, että valvontaviranomainen voi tarvittaessa antaa määräyksiä haju- ja muiden haittojen rajoittamiseksi sekä tarvittaessa edellyttää lisärakentamista tai -toimenpiteitä. Haittojen vähentäminen lienee jälkikäteen mahdotonta. Vähintäänkin tarkemmat määräykset haju- ja meluhaitoista ovat välttämättömiä. Hajumallinnus olisi tullut laatia.

Laitoksen rakentaminen aiheuttaa esteettisesti sopimatonta lisärakentamista jo valmiiksi rakennettuun idylliseen maalaismaisemaan. Havainnekuvaa ei ole esitetty eikä tarkempia piirustuksia. Jos laitos sijoitettaisiin kiinteistön muulle alueelle merkittävästi kauemmas naapureiden asuinrakennuksista, ei tätä tai muitakaan haittoja esiintyisi. Jäte on mahdollista saada helposti siirtymään putkea pitkin pitkänkin matkan ilman merkittäviä lisäkustannuksia.

Biokaasun palaessa syntyy erilaisia päästöjä, kuten typen oksideja, jotka ovat terveydelle vaarallisia. Päätös on ympäristönsuojelulain 49 §:n 1 ja 6 kohtien sekä eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n vastainen. Haitat ainakin pienenisivät, jos laitos sijoitettaisiin merkittävästi kauemmas valittajien asuin- ja vapaa-ajankiinteistöistä Sutela-kiinteistölle.

Päätöksen mukaan laitoksessa saa käsitellä vain samalla kiinteistöllä syntyviä jätteitä ja kasviperäisiä jakeita. Luvan hakijan viljelytoiminta käsittää kuitenkin myös sopimuspeltoja eri kiinteistöiltä. Näiden osalta tuet menevät peltojen omistajille. Lupapäätös on tältä osin ristiriitainen.

Ruokaviraston lausunnon mukaan mädätysjäännöstä saa hyödyntää maatalan hallinnassa olevilla pelloilla käsittelemättömän lannan tapaan, mikäli se ei sisällä minkään vakavan taudin leviämiskäynnä. Sopimuspeltojen nurmi on potentiaalinen mahdollisuus tällaisen taudin leviämiseen. Sopimuspelloilta kerättäisiin suuri määrä nurmea laitoksen toimintaan.

Hakemuksessa ei ole esitetty ympäristönsuojelusta annetun asetuksen 4 § 2, 3 ja 5 kohdissa mainittuja karttaa, asemapiirrosta ja prosessikaaviota, jotka on liitettävä hakemukseen tarpeen mukaan. Ilman kyseisiä selvityksiä

viranomaisella ei ole ollut riittävän kattavaa selvitystä laitoksen toiminnasta ja sen aiheuttamasta haitasta. Sellaiset selvitykset tulee esittää, joihin valittajat voisivat tukeutua valituksensa perusteluissa.

Luvan hakija on velvoitettava korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut, koska olisi kohtuutonta, jos he joutuisivat itse vastaamaan niistä asiassa, johon he ovat joutuneet hankkeen ulkopuolisina tahoina.

Asian käsittely ja selvittäminen hallinto-oikeudessa

Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunnalta on pyydetty lausunto valituksesta. Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueelle, Lumijoen kunnalle, Lumijoen kunnan terveydensuojeluviranomaisena toimivalle Oulun seudun ympäristötoimen ympäristöterveydenhuollolle, Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitokselle ja Ruokavirastolle on varattu tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta.

Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunta on lausunnossaan todennut, ettei valituksessa ole tuotu esiin sellaisia uusia seikkoja, joiden perusteella päätös tulisi kumota ja palauttaa uudelleen käsiteltäväksi, ja esittänyt lisäksi seuraavaa.

Lupaharkinnassa on huomioitu, että biokaasulaitoksella käytetään syötteitä, jotka maatilalla syntyvät muutenkin ja joita tilalla tällä hetkellä myös varastoidaan. Biokaasulaitoksen käyttöönoton myötä esimerkiksi lanta siirtyy suoraan reaktoriin, jolloin hajua mahdollisesti aiheuttava lannan käsittely vähenee. Lupaharkinnassa on arvioitu, ettei biokaasulaitoksen käyttöönotto lisää hajuja, eikä käytettävistä syötteistä aiheudu sellaista hajuhaittaa, jota olisi määräyksin tarpeen määrätä ehkäistäväksi. Laitoksella ei ole sellaisia tiloja tai prosessin osia, joiden poistoilma olisi tarpeen määrätä käsiteltäväksi hajujen poistamiseksi. Biokaasuprosessi itsessään ei tuota melua ja laitoksen äänien on lupaharkinnassa arvioitu sulautuvan tilan nykyisestä toiminnasta aiheutuviin ääniin. Meluselvitystä ei ole katsottu tarpeelliseksi vaatia. Lupaharkinnassa on katsottu määräysten 11, 12 ja 14 olevan riittävät haju- ja meluhaitan suhteen.

Biokaasun käytöstä tilan lämmön- ja sähköntuotannossa ei ole katsottu syntyvän merkittäviä, lähiasukkaiden terveydelle vaaraa aiheuttavia päästöjä, joiden vuoksi laitos olisi katsottu aiheelliseksi vaatia sijoitettavaksi esitettyä kauemmas asutuksesta. Pienen mittakaavan laitoksille ei ole annettu asetustasoisia päästöraja-arvoja tai puhdistusvaatimuksia, eikä sellaisia ole tapauskohtaisesti katsottu tarpeelliseksi määrätä.

Biokaasulaitos liittyy olemassa olevaan maataloustoimintaan ja on alueen kaavan mukaista. Tarvittaessa rakennusten ulkonäöllisistä seikoista määrää rakennusvalvontaviranomainen.

Toisin kuin valituksessa esitetään, päätöksen määräyksessä 1 ei ole rajattu laitoksella käsiteltäväksi ainoastaan samalla kiinteistöllä syntyvää jätettä.

Biokaasulaitos sijoittuu samalle kiinteistölle hakijan maatalan tilakeskuksen kanssa ja laitoksen syötteet on rajattu hakijan maataloustoimintaan liittyviin jakeisiin riippumatta siitä, onko esimerkiksi ylijäämärehu peräisin tilan omistuksessa olevilta vai tilan vuokraamilta pelloilta.

Ympäristölupaharkinnassa merkityksetöntä on sopimuspeltojen tukien saaja. Valituksessa on myös tuotu esiin, että laitoksella käytettävä sopimuspeltojen nurmi olisi potentiaalinen mahdollisuus vakavan tartuntataudin leviämisriskille. Perusteita kyseiselle väittämälle ei ole.

Valituksessa mainitut asiakirjat on toimitettu hakemuksen liitteinä, ja ne ovat olleet hakemuksen vireilläolokuulutuksen ajan nähtävillä internetissä ja näin ollen myös valittajien saatavilla. Ympäristölupapäätöksen liitteeksi taikka päätöksen tiedoksiantokuulutukseen hakemusasiakirjoja ei liitetä.

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualue, Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos ja Ruokavirasto ovat ilmoittaneet, etteivät ne anna vastinetta asiasta. Lumijoen kunta ja Lumijoen kunnan terveydensuojeluviranomainen eivät ole jättäneet vastinetta asiasta.

Heikki Sutela on vastineessaan esittänyt, että valittajien vaatimus päätöksen kumoamiselle ja hakemuksen hylkäämiselle on aiheeton, ja valittajien oikeudenkäyntikuluvaatimus tulee erityisesti sen vuoksi hylätä. Lisäksi vastineessa on todettu muun ohella, että biokaasulaitoksella on tarkoitus ottaa käyttöön parempaa tekniikkaa lannan käsittelyyn, jolloin alueen hajuhaitta vähenee oleellisesti esimerkiksi lannan levityksen aikana. Lannan kuljetus tilakeskuksesta erilliseen laitokseen ja sieltä takaisin aiheuttaisi hajuhaittaa. Hakemuksen mukaisessa laitoksessa lanta siirtyy putkea pitkin prosessiin, jolloin hajuhaittaa ei synny.

Valittajat ovat antaneet vastaselityksen, jossa he ovat esittäneet lisävaatimuksen katselmuksen järjestämisestä ennen valitusasian ratkaisemista.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

1. Hallinto-oikeus hylkää vaatimuksen katselmuksen järjestämisestä.
2. Hallinto-oikeus hylkää valituksen.
3. Hallinto-oikeus hylkää valittajien vaatimuksen velvoittaa Heikki Sutela korvaamaan valittajien oikeudenkäyntikulut.

Perustelut

1. Katselmus

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 48 §:n 1 momentin mukaan hallintotuomioistuimien voi järjestää asian selvittämiseksi katselmuksen. Katselmuksessa tehdään havaintoja kiinteistöstä, maisemasta, rakennelmasta tai muusta sellaisesta kohteesta, jota ei hankaluu voida tuoda tuomioistuimeen. Valittajat ovat vastaselityksessään pyytäneet hallinto-oikeutta toimittamaan katselmuksen siitä, kuinka haitallinen biokaasulaitos voi olla lähiasutuksen kannalta ja kuinka paljon asutusta on suunnitellun laitoksen vaikutuspiirissä. Kun otetaan huomioon ne perusteet, joiden vuoksi katselmusta on pyydetty ja se selvitys, joka kirjallisessa menettelyssä on kertynyt, katselmuksen järjestäminen ei asian selvittämiseksi ole tarpeen.

2. Pääasia

Sovellettuja oikeusohjeita

Ympäristönsuojelulain 11 §:n 1 momentin mukaan ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttava toiminta on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava siten, että toiminnasta ei aiheudu pilaantumista tai sen vaaraa ja pilaantuminen voidaan ehkäistä. Pykälän 2 momentin mukaan toiminnan sijoituspaikan soveltuvuutta arvioitaessa on otettava huomioon toiminnan: 1) luonne, kesto, ajankohta ja vaikutusten merkittävyys sekä pilaantumisen todennäköisyys ja onnettomuusriski; 2) vaikutusalueen herkkyys ympäristön pilaantumiselle; 3) merkitys elinympäristön terveellisyyden, ja viihtyisyyden kannalta; 4) sijoituspaikan ja vaikutusalueen nykyinen ja oikeusvaikutteisen kaavan osoittama käyttötarkoitus; 5) muut mahdolliset sijoituspaikat alueella.

Ympäristönsuojelulain 12 §:n mukaan luvanvaraista toimintaa ei saa sijoittaa asemakaavan vastaisesti. Lisäksi alueella, jolla on voimassa maakuntakaava tai oikeusvaikutteinen yleiskaava, on katsottava, ettei toiminnan sijoittaminen vaikeuta alueen käyttämistä kaavassa varattuun tarkoitukseen.

Ympäristönsuojelulain 39 §:n 2 momentin mukaan hakemukseen on liitettävä lupaharkinnan kannalta tarpeellinen selvitys toiminnasta, sen vaikutuksista, asianosaisista ja muista merkityksellisistä seikoista.

Ympäristönsuojelulain 48 §:n 1 momentin mukaan lupaviranomaisen on tutkittava ympäristöluvan myöntämisen edellytykset ja otettava huomioon asiassa annetut lausunnot ja tehdyt muistutukset ja mielipiteet. Lupaviranomaisen on muutoinkin otettava huomioon, mitä yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi säädetään. Pykälän 2 momentin mukaan ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää tämän lain ja jätelain sekä niiden nojalla annettujen säännösten vaatimukset.

Ympäristönsuojelulain 49 §:n 1–5 kohtien mukaan ympäristöluvan myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa: 1) terveyshaittaa; 2) merkittävää muuta 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa; 3) 16–18 §:ssä kiellettyä seurausta; 4) erityisten luonnonolosuhteiden huonontumista taikka

vedenhankinnan tai yleiseltä kannalta tärkeän muun käyttömahdollisuuden vaarantumista toiminnan vaikutusalueella; 5) eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta.

Ympäristönsuojelusta annetun valtioneuvoston asetuksen (ympäristönsuojeluasetus) 3 §:n 1 momentin kohdan 4 mukaan lupahakemuksessa ja ympäristönsuojelulain 115 a §:ssä tarkoitettussa ilmoituksessa on oltava lupaharkinnan ja ilmoitusta koskevan päätösharkinnan kannalta tarpeelliset tiedot toiminnan tuotannosta, prosesseista, laitteistoista, rakenteista ja niiden sijainnista. Lisäksi saman pykälän ja momentin kohdan 8 mukaan lupahakemuksessa ja ympäristönsuojelulain 115 a §:ssä tarkoitettussa ilmoituksessa on oltava arvio toiminnan vaikutuksista ympäristöön.

Ympäristönsuojeluasetuksen 4 §:n 1 momentin mukaan hakemukseen tai ilmoitukseen on liitettävä tarpeen mukaan: 2) ajan tasalla oleva mittakaavaltaan riittävän tarkka kartta, josta ilmenee toiminnan sijainti, mahdolliset päästöjä aiheuttavat kohteet sekä toiminnan haitallisten vaikutusten arvioimiseksi olennaiset kohteet ja asianosaisten kiinteistöt; 3) asemapiirros, josta ilmenee rakenteiden ja ympäristön kannalta tärkeimpien prosessien ja päästökohtien sijainti; 4) prosessikaavio, josta ilmenee olennaiset päästölähteet.

Eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentin mukaan kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa ei saa käyttää siten, että naapurille, lähistöllä asuvalle tai kiinteistöä, rakennusta tai huoneistoa hallitsevalle aiheutuu kohtuutonta räsitusta ympäristölle haitallisista aineista, noesta, liasta, pölystä, hajusta, kosteudesta, melusta, tärinästä, säteilystä, valosta, lämmöstä tai muista vastaavista vaikutuksista. Saman pykälän 2 momentin mukaan arvioitaessa räsituksen kohtuuttomuutta on otettava huomioon paikalliset olosuhteet, räsituksen muu tavanomaisuus, räsituksen voimakkuus ja kesto, räsituksen syntymisen alkamisajankohta sekä muut vastaavat seikat.

Asiassa saatu selvitys

Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunta on valituksenalaisella päätöksellään myöntänyt Heikki Sutelalle toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan biokaasulaitoksen toimintaan samalla tilalla sijaitsevan eläinsuojan yhteyteen. Eläinsuojan toimintaan hakijalla on voimassa oleva Pohjois-Pohjanmaan ympäristökeskuksen vuonna 2007 myöntämä ympäristöluva, jonka mukaan eläinsuojassa voidaan pitää yhteensä 142 lypsylehmää, 10 hiehoa, 140 lihanautaa ja 60 vasikkaa. Tilalla on käytössä yhteensä 7 496 m³ lietesäiliötilavuutta. Säiliöt ovat kattamattomia, ja lanta sekä pilaantunut rehu hyödynnetään eläinsuojan ympäristöluvan mukaan sellaisenaan hakijan omilla ja sopimuspelloilla lannoitteena.

Biokaasutuotannon raaka-aineina käytetään Sutelan tilalla syntyvää naudan liete- ja kuivalantaa yhteensä 6 350 tonnia vuodessa sekä ylijäämä- tai pilaantunutta rehua 150 tonnia vuodessa ja olkea 150 tonnia vuodessa. Lisäksi prosessiin syötetään raaka-aineeksi varta vasten kasvatettua nurmea 1 500

tonnia vuodessa ja maatilán pesuvesiá 400 tonnia vuodessa. Syötteen kokonaismäärä on 8 550 tonnia vuodessa.

Laitosalue rajoittuu kiinteistöllä sijaitseviin hakijan maatalaan, lietesäiliöihin ja peltoon. Laitosalueen läheisyydessä alle 500 metrin etäisyydellä sijaitsee asuinkiinteistöjä, maatalojen tilakeskuksia sekä vapaa-ajanasuntoja. Valittajien kiinteistöt sijaitsevat lähimmillään noin 160–250 metrin etäisyydellä.

Valituksenalaisen päätöksen mukaan laitosalueella on voimassa oikeusvaikutteinen Lumijoen Liminganlahden rantaosayleiskaava, jossa biokaasulaitos sijoittuu merkinnällä MT (maatalousalue) osoitetulle alueelle. Alueelle toteutettavan rakentamisen on sijainniltaan liityttävä olemassa oleviin tilakeskuksiin. Lisäksi hakemusasiakirjoissa olevan Lumijoen kunnanhallituksen lausunnon mukaan alueella on voimassa Lumijoen kirkonkylän osayleiskaava, jossa sijaintipaikka on osoitettu kaavamerkinnällä Kotieläintalouden suuryksikkö (ME).

Laitos koostuu lietteen pumppu-/syöttökaivosta, biokaasureaktorista, kahdesta konttiin sijoitetusta teknisestä tilasta, separointiyksiköstä, biokaasun jalostusyksiköstä, tankkauslaitteistosta sekä kaasunsiirtoputkistosta ja/tai siirtokonteista. Laitoksen laitteet sijoitetaan kolmeen erilliseen konttiin/tekniseen tilaan. Laitos toimii 24 tuntia vuorokaudessa.

Laitoksen käsittelyprosessi on suljettu. Syötemassat syötetään hapettomaan, lämmitettyyn säiliöön eli reaktoriin. Anaerobisen prosessin seurauksena reaktorissa muodostuu biokaasua, joka kerätään talteen.

Biokaasulaitoksen lietemäiset syötteet (lehmän lietelanta) pumpataan suoraan navetan lietekaivosta/-kaivoista tai puskurisäiliöstä (olemassa oleva lietesäiliö) tiiviitä putkia pitkin laitoksen esikäsittely-yksikköön.

Kiinteät syötteet (peltobiomassa, kuivalanta, rehu) kuormataan etukuormaajalla syöttösuppilon kautta esikäsittely-yksikköön. Syöttölaitteessa on murskain. Syöttölaite täytetään kerran päivässä kuivilla jakeilla. Kuivalanta kuljetetaan päivittäin navetasta traktorin kauhalla esikäsittely-yksikköön, eikä lantaa varastoida lantalassa. Esikäsittely-yksikkö on tiiviissä ja äänieristetyssä kontissa, joka toimii teknisenä tilana. Mahdollisia hajukaasuja ei käsitellä.

Erilliseen energiantuotantokonttiin/tekniseen tilaan on sijoitettu pumppaustekniikkaa, jolla lietemäiset syötteet pumpataan lietekaivosta esikäsittely-yksikköön. Esikäsittely-yksikköön johdetaan lietteiden lisäksi peltobiomassat ja kuivalannat. Nämä muodostavat yhdessä syötesekoitteen. Kiinteitä syötemassoja käsitellään noin 1 800 tonnia vuodessa. Nurmijakeelle on laakasiilossa varastointitilavuutta 1 200 m³. Peltobiomassoja voidaan varastoida myös pyöröpaaleissa ja aumoissa.

Laitoksen biokaasureaktori (1 000–2 000 m³) on joko kokonaan tai osittain maanpäällinen. Reaktorin päälle tulee kaasukupu kaasuväestöksi. Kaasun varastointitilavuus on noin 400–1 200 m³. Reaktorin massaa sekoitetaan jatkuvasti tai jaksoittain, ja sen viipymäaika reaktorissa on noin 30–50

vuorokautta. Muodostuva mädätysjäännös varastoidaan sellaisenaan ja/tai separoituna (nestemäinen ja kiinteä jae eroteltuina). Separoattori sijoitetaan kontissa sijaitsevaan äänieristettyyn esikäsittely-yksikköön

Separoitu nestejake pumpataan putkissa alapäin täytettäviin lietesäiliöihin. Separoimattoman mädätysjäännöksen ja nestejakeen varastointiin käytetään tilan olemassa olevia lietesäiliöitä.

Laitoksella tuotetaan noin 284 750–368 083 Nm³ biokaasua vuodessa. Alkuvaiheessa kaikki muodostuva biokaasu käytetään tilalla sähkön ja lämmön tuottamiseen niin sanotulla CHP-yksiköllä (sähkön ja lämmön yhteistuotantolaitos). Kaasua käytetään myös biokaasulaitoksen käyttöenergian tarpeen kattamiseen. Tulevaisuudessa tilalla voidaan jalostaa biometaania omaan käyttöön sekä yleiselle tankkausasemalle jaettavaksi. Kaasupoltinta ja CHP-yksikköä käytetään biokaasulaitoksen ja tilan lämmön- ja sähköntarpeen mukaan.

Kaasu nousee kaasukupuun biofilterin läpi. Biofilterillä suodatettu biokaasu kuivataan maakylmää käyttäen ja puhalletaan aktiivihiilen läpi. Näin varmistetaan hyötykäyttöön johdettavan kaasun puhtaus. Ennen CHP-yksikölle johtamista raakakaasusta poistetaan rikkivety ja kosteus. Rikkivety poistetaan aktiivihiilisuodattimella, joka sijaitsee reaktorin yhteydessä olevassa teknisessä tilassa.

Kaasua ei häiriötilanteissakaan päästetä sellaisenaan ilmaan, vaan poltetaan kaasukattilassa lämmöksi. Kaasun varastointitilavuus antaa aikaa korjaustoimenpiteisiin.

Hakemuksen täydennyksenä esitetyn asemapiirroksen mukaan mahdollinen ajoneuvokaasun jalostuslaitteisto sijoitetaan biokaasureaktorin ja eläinsuojarakennuksen väliselle alueelle. Ajoneuvokaasun jalostukseen on hakemuksessa esitetty kaksi vaihtoehtoista tapaa, joista ensimmäinen perustuu kaasun vesipesuun kolonneissa ja toinen membraani- eli kalvomenetelmään.

Oikeudellinen arviointi

Haju, ilmanepäpuhtaudet ja melu

Asiassa saadun selvityksen mukaan biokaasulaitos sijoittuu luvan hakijan eläinsuojan yhteyteen samalle kiinteistölle. Kun otetaan huomioon eläinsuojan ympäristöluvassa hyväksytty eläinmäärä, lannan tuotto ja sen varastointi sekä käsittely, voidaan tilalla harjoitettavasta eläintenpidosta arvioida aiheutuvan lähialueelle jo nykyisellään karjataloudelle ominaisia hajuhaittoja.

Biokaasulaitoksen eniten hajua tuottava syöte, lietelanta, pumpataan suoraan navetan lietekaivosta tai lietesäiliöstä tiiviitä putkia pitkin biokaasulaitoksen esikäsittely-yksikköön. Kuivat jakeet syötetään samaan esikäsittely-yksikköön etukuormajalla kontin päällä olevasta syöttösuppilosta. Esikäsittely-yksikkö on tiivis sekä äänieristetty, ja syötemassa johdetaan sieltä eteenpäin tiiviitä putkia pitkin homogenisoinnin eli sekoituksen jälkeen reaktoriin. Itse prosessi

ja biokaasun varastointi tapahtuvat tiiviissä tiloissa. Prosessissa muodostuva lietemäinen mädätysjäännös pumpataan joko suoraan varastoitavaksi eläinsuojan litesäiliöihin tai separoitavaksi ruuviseparaattorilla äänieristettyyn konttiin. Mädätysjäännös on lähtökohtaisesti vähemmän hajua tuottavaa kuin liete- tai kuivalanta. Syntyvä nestemäinen jae varastoidaan eläinsuojan litesäiliöissä, jotka on valituksenalaisessa päätöksessä määrätty katettaviksi joko kiinteällä tai kelluvalla katteella. Kuivajae on määrätty siirrettäväksi välittömästi lantalaan tai kuivikekäyttöön. Kiinteä lannoitevalmiste on määrätty varastoitavaksi katteen tai peitteen alla.

Hallinto-oikeus toteaa edellä esitetyn perusteella, että biokaasulaitoksen toiminnan ei voida, lupamääräykset huomioon ottaen, ennalta arvioida lisäävän hajuhaittoja nykyisestä. Karjataloudesta poikkeavia hajuhaittoja voi aiheutua biokaasulaitoksen häiriötilanteissa, mutta näihin on varauduttu hakemuksessa kuvatulla tavalla riittävästi. Myös lupapäätöksen lupamääräyksissä on määrätty riittävästi mädätysjäännöksen varastoinnista ja biokaasutuotannosta mahdollisesti aiheutuvien hajuhaittojen ennalta ehkäisemisestä, tarkkailusta ja haittojen vähentämiseksi tarvittavista toimista. Hallinto-oikeus katsoo, ottaen huomioon hankkeen koko ja paikalliset olosuhteet, että biokaasulaitoksen läheisestä sijainnista huolimatta hajuhaittoista ei aiheudu valittajien asuinkiinteistöillä eräistä naapuruussuhteista annetun lain 17 §:n 1 momentissa tarkoitettua kohtuutonta räsitusta. Edellä mainituilla perusteilla hajujen leviämisestä ei ole ollut tarpeen laatia ennakoita mallinnusta eikä myöskään ole ollut tarpeen asettaa numeerisia päästöraja-arvoja hajulle.

Asiassa saadun selvityksen mukaan biokaasu sisältää keskimäärin 60 % metaania ja 40 % hiilidioksidia, minkä lisäksi se sisältää hyvin pieniä määriä vetyä (0,5 %) ja rikkivetyä (0,001 %). Biokaasun palaessa CHP-yksikössä ilmaan vapautuu lähinnä hiilidioksidia ja vesihöyryä. Vähäisessä määrin epäpuhtauksina voi muodostua myös typen oksideja, rikkidioksidia, hiilimonoksidia ja hiilivetyä. Nämä eivät kuitenkaan hyvin vähäisinä määrinä aiheuta alueella terveyshaittaa tai sen vaaraa.

Toiminnasta ei saadun selvityksen perusteella aiheudu hakijan maatilän nykyisestä toiminnasta oleellisesti poikkeavaa melua. Syötteen homogenisointiin ja mädätysjäännöksen separointiin käytettävät laitteistot, kuten neljän kilowatin sähkömoottorilla toimiva ruuviseparaattori, eivät ole erityisen äänekkäitä ja ne on sijoitettu äänieristettyihin tiloihin. Sähkön ja lämmön tuottaminen CHP-generaattorilla muodostaa tasaisen äänilähteen, joka ei ole erityisen äänekäs ja joka voidaan tarvittaessa vaimentaa eristämällä. Kuivajakeen syöttö ja mädätysjäännöksen poisvienti traktorilla ei poikkea maatilatalouden normaalista äänimaisemasta. Liikennöinti kiinteistölle ja sieltä pois ei asiassa saadun selvityksen mukaan lisääny biokaasulaitoksen rakentamisen myötä, koska biokaasulaitoksen raaka-aineet ovat peräisin maatilän omista toiminnoista ja tuotteet hyödynnetään samalla kiinteistöllä energiana ja maatilän käytössä olevilla pelloilla lannoitteena.

Hallinto-oikeus toteaa, ettei ympäristölupaharkinnan kohteena olevan toiminnan voida katsoa pilaavan maalaismaisemaa eikä biokaasulaitoksen

päästöistä tai muillakaan valituksessa esitetyillä perusteilla ole ilmennyt aihetta biokaasulaitoksen toiminnan sijoituspaikan muuttamiseen hakijan kiinteistöllä

Muut vaatimukset

Hallinto-oikeus toteaa, että lannan käsittelyyn mahdollisesti sisältyvä tartuntataudin riski ei kuulu ympäristöluvassa käsiteltävien asioiden piiriin.

Hallinto-oikeus toteaa lisäksi, että hakemukseen ovat sisältyneet ympäristönsuojeluasetuksen 4 §:n 1 momentin kohdissa 2–4 tarkoitetut kartta, asemapiirros ja prosessikaavio. Lupaviranomaisella on siten ollut käytettävissään riittävät tiedot asian ratkaisemiseksi. Kun kyseiset asiakirjat ovat olleet nähtävillä myös hakemuksen kuulutusaineistossa, ei valittajien oikeusturva ole tältä osin vaarantunut.

Johtopäätös

Edellä lausutun perusteella hallinto-oikeus katsoo, että hakemuksessa esitetyt selvitykset valituksessa mainittujen hajun ja melun osalta ovat olleet riittävät ja hakemusasiakirjoihin sisältyvien tietojen perusteella lupaviranomainen on voinut asianmukaisesti arvioida toiminnan ympäristövaikutuksia. Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitoksen johtokunta on voinut valituksenalaisella päätöksellään hyväksyä Heikki Sutelan biokaasulaitoksen ympäristölupahakemuksen eikä päätöstä ole valituksen johdosta kumottava.

3. Oikeudenkäyntikulut

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 95 §:n 1 momentin mukaan oikeudenkäynnin osapuoli on velvollinen korvaamaan toisen asianosaisen oikeudenkäyntikulut kokonaan tai osaksi, jos erityisesti asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen on kohtuutonta, että tämä joutuu itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Asiassa annettu ratkaisu huomioon ottaen ei ole kohtuutonta, että valittajat joutuvat itse vastaamaan oikeudenkäyntikuluistaan.

Julkinen kuulutus

Päätös on annettu julkisella kuulutuksella.

Päätöksestä ilmoittaminen

Lumijoen kunnanhallituksen on viipymättä julkaistava tieto tätä päätöstä koskevasta kuulutuksesta kuntalain 108 §:n mukaisesti. Tiedon kuulutuksen julkaisemisesta tulee olla nähtävillä vähintään sen ajan, jonka kuluessa päätökseen saa hakea muutosta.

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Valituskirjelmä on toimitettava korkeimpaan hallinto-oikeuteen 30 päivän kuluessa hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista eli **viimeistään 6.11.2024**.

Valitusosoitus on liitteenä HallJK (01.20).

Hallinto-oikeuden kokoonpano

Asian ovat ratkaisseet lainoppineet hallinto-oikeustuomarit Kirsi Stark ja Riitta Riihimäki sekä luonnontieteiden alan hallinto-oikeustuomari Petri Hiltunen. Asian on esitellyt Petri Hiltunen.

Tämä päätös on sähköisesti varmennettu hallinto-oikeuden asianhallintajärjestelmässä.

Jakelu

Päätös ja maksu

oikeudenkäyntimaksu 270 euroa

(Oikaisuvaatimusohje ilmenee hallinto-oikeuden päätöksen oikeudenkäyntimaksua koskevasta liitteestä.)

Asiamies: VT

Jäljennös maksutta

Heikki Sutela

Oulun seudun ympäristötoimi -liikelaitos

Oulun seudun ympäristötoimen ympäristöterveydenhuolto

Lumijoen kunnanhallitus

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus /
Ympäristö ja luonnonvarat -vastuualuePohjois-Suomen aluehallintovirasto /
Ympäristölupavastuualue

Pohjois-Pohjanmaan pelastuslaitos

Ruokavirasto

Suomen ympäristökeskus

Tuomioistuimen yhteystiedot

Vaasan hallinto-oikeus
Korsholmanpuistikko 43, 4 krs (PL 204), 65101 Vaasa
Sähköposti: vaasa.hao@oikeus.fi
Puh.: 029 56 42780

Hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelu:
<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>

Henkilötietojen käsittelyyn ja tietosuojaan liittyvät tiedot ovat saatavilla
<https://oikeus.fi/hallintooikeudet/vaasanhallinto-oikeus/fi/>

VALITUSOSOITUS

Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla **korkeimpaan hallinto-oikeuteen** kirjallisella valituksella, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Valitusluvan myöntämisen perusteet

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 111 §:n 1 momentin mukaan valituslupa on myönnettävä, jos:

- 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
- 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
- 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

Valituslupa voidaan myöntää myös siten, että se koskee vain osaa muutoksenhaun kohteena olevasta hallinto-oikeuden päätöksestä.

Valitusaika

Hallinto-oikeuden päätös on annettu julkisella kuulutuksella. Päätös on julkaistu hallinto-oikeuden verkkosivuilla päivänä, joka ilmenee päätöksen ensimmäiseltä sivulta. Päätöksen katsotaan tulleen asianomaisen tietoon seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisajankohdasta. Valitus on tehtävä **30 päivän kuluessa** hallinto-oikeuden päätöksen tiedoksisaannista, sitä päivää lukuun ottamatta.

Valituksen sisältö

- Valituksessa, johon on sisällytettävä valituslupahakemus, on ilmoitettava
- valittajan nimi ja yhteystiedot mukaan lukien se postiosoite ja mahdollinen muu osoite, johon oikeudenkäyntiin liittyvät asiakirjat voidaan lähettää (prosessiosoite); jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä, on valituksessa mainittava myös tämän yhteystiedot
  - päätös, johon haetaan muutosta (valituksen kohteena oleva päätös)
  - peruste, jolla valituslupaa pyydetään, sekä syyt, joiden vuoksi valitusluvan myöntämiseen on mainittu peruste
  - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi (vaatimukset)
  - vaatimusten perustelut
  - mihin valitusoikeus perustuu, jos valituksen kohteena oleva päätös ei kohdistu valittajaan.

Yhteystietojen muutoksesta on valituksen vireillä ollessa ilmoitettava viipymättä korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Jos usea tekee valituksen yhdessä, voidaan joku heistä ilmoittaa yhdyshenkilöksi.

Valituksen liitteet

Valitukseen on liitettävä

- hallinto-oikeuden päätös valitusosoituksineen
- selvitys siitä, milloin valittaja on saanut päätöksen tiedoksi, tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle.

Asiamiehen, joka ei ole toiminut asiamiehenä asian aikaisemmassa käsittelyvaiheessa, ja joka ei ole asianajaja, julkinen oikeusavustaja tai luvan saanut oikeudenkäyntiavustaja, on liitettävä valitukseen valtakirja.

Valituksen toimittaminen

Valitus on toimitettava valitusajassa korkeimmalle hallinto-oikeudelle. Valituksen tulee olla perillä valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Tämä koskee myös tilanteita, joissa valitus toimitetaan sähköisen asiointipalvelun kautta tai sähköpostitse. Valitus liitteineen voidaan toimittaa sähköisen asiointipalvelun kautta. Asiointipalvelun kautta toimitettua valitusta tai sähköpostitse toimitettua valitusta ei tarvitse toimittaa paperimuodossa. Asiakirjojen lähettäminen postitse tai sähköisesti tapahtuu lähettäjän omalla vastuulla.

Korkeimman hallinto-oikeuden yhteystiedot:

Postiosoite: Korkein hallinto-oikeus
PL 180, 00131 Helsinki

Sähköposti: korkein.hallinto-oikeus@oikeus.fi

Käyntiosoite: Fabianinkatu 15, 00130 Helsinki

Puhelin: 029 56 40200

Faksi: 029 56 40382

Aukioloaika: arkipäivisin klo 8.00–16.15

Hallinto- ja erityistuomioistuinten sähköinen asiointipalvelu:

<https://asiointi.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet#/>